

Zbierka papierových mortuárií 1799 - 1910

Opis na úrovni archívnej zbierky

kód	názov kódu v AJ	Obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1550_29856	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Zbierka papierových mortuárií	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1799 – 1910	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	zbierka	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	48 ks	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	rozličné súkromné osoby	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Zachované papierové mortuáriá v zbierke Štátneho archívu v Nitre sú z formálneho hľadiska obyčajne na papierovej tabuli maľované erby zomrelej osoby (obyčajne šľachtického pôvodu), ktoré sa stávali súčasťou smútočného sprievodu. Umiestňovali sa na napríklad na truhlu zosnulého, prípadne ho niesol člen sprievodu umiestnený na tyči alebo sa vyvesovali na domy zosnulého. Ich cieľom bolo demonštrovať okrem dátumu narodenia a úmrtia aj funkciu, postavenie a predovšetkým spoločenský pôvod zosnulej osoby. Mali teda charakter akýchsi smútočných oznámení. Najstarší doklad na použitie papierového mortuáriá v uhorských reláciách v praxi je predbežne známy až z roku 1583.	Dejiny správy pôvodcu

		K rozšíreniu používania papierových mortuárií medzi šľachtou došlo od konca 18. storočia. V obľube ich používali najmä spoločensky vyššie postavení šľachtici a ich manželky (komorníci, kráľovskí radcovia, tabulárni sudcovia a pod.). Zbierka papierových mortuárií v Štátnom archíve v Nitre patrí medzi najväčšie na Slovensku.	
3.2.3.	Archival history	Pôvod zbierky papierových mortuárií v Štátnom archíve v Nitre nie je známy. Nejde o organizovane vzniknutú zbierku. Tieto dokumenty sa zhromažďovali počas päťdesiatych rokov 20. storočia rôznou zbierkovou činnosťou. Dá sa predpokladať, že mnohé z nich boli pôvodne súčasťou archívov šľachtických rodov alebo župnej agendy, ale boli z nich vyčlenené pre netypické veľké formáty, ktoré ich znemožňovali uložiť do archívnych škatúl. Pozoruhodný počet mortuárií patrí najmä grófskeho rodu Migazziovcov zo Zlatých Moraviec, ktoré archív prevzal pravdepodobne z archívu Tekovskej župy, niektoré mohli byť pôvodne súčasťou výzdoby mauzólea rodu v Zlatých Moravciach. Jeden erb (Terézia Kostolániová rod. Sirmai) bol v roku 1994 získaný z Trnavského múzea, ktorý ho získal akvizičnou činnosťou.	Dejiny archívneho fondu
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Zbierka bola vyčlenená a zinventarizovaná bola v roku 2010. Dovtedy tieto špecifické archívne dokumenty boli kvôli ich netypicky veľkým rozmerom iba voľne uložené, bez odborného spracovania. V roku 2016 sa objavili pri revízii archívnych fondov Štátneho archívu v Nitre ďalšie papierové mortuária, ktoré zbierku výrazne rozšírili a preto došlo v roku 2017 k vypracovaniu nového inventára k zbierke.	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	Najstaršie papierové mortuárium v zbierke pochádza z roku 1799 a patrí Judite Cornidsovej (1744 – 1799), manželke Michala Goldbergera a neskôr Pavla Görgeia, najmladšie pochádza z roku 1910 a patrí Imrichovi Gicimu. Z formálneho hľadiska ide o tabule na papieroch (ojedinele na plátne alebo kartóne) obdĺžnikového alebo štvorcového formátu, ktorých konce sú niekedy opatrené drevenými tyčami. Na hornej tyči sa nachádza šnúra umožňujúca zavesenie posmrtného erbu. Niekedy boli dotýčaj osobe vyhotovené aj dva	Obsah a rozsah archívneho fondu

		<p>typy mortuárií – jeden na papieri, druhý z látky (napr. Terézia Sirmaiová, manželka Ladislava Kostolániho). Ich jazykom je v prevažnej miere maďarčina a latinčina. Najmladším vlastníkom mortuária je Pavol Majtény, ktorý zomrel iba vo veku 18 rokov. Zo zachovaných mortuárií možno vyčítať nielen maľbu erbu, ale aj úradné funkcie zomrelej osoby, predikáty a častokrát aj presné dátumy narodenia a úmrtia. Pohrebné mortuáriá sú zaujímavým prameňom pre výskum najmä šľachtickej heraldiky, ale aj archontológie a biografistiky. Okrem maľovaného erbu, ktorý môže byť u niektorých šľachtických rodoch dokonca jediným zachovaným prameňom na erb rodu, sa pod názvom zosnulej osoby nachádza niekedy aj jeho krátky životopis, úradné funkcie, šľachtické predikáty, biografické údaje a pod. Medzi pohrebnými erbovými tabuľami nie sú nezvyčajné ani pohrebné erbové tabule ženského pohlavia. Vcelku ide spolu o 48 kusov papierových mortuárií 39 jednotlivcov, ktoré pochádzajú z rokov 1799 až 1909.</p>	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Vyrad'ovanie sa nevykonalo.	Vyrad'ovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Neočakávajú sa.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	Zbierka bola inventarizovaná v roku 2017 a je kompletne sprístupnené formou inventára. Papierové mortuáriá sú v zbierke usporiadané abecedne podľa priezvisk majiteľov mortuárií.	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovať so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcii
3.4.3.	Language /scripts of	latinský, maďarský, raz nemecký	Jazyk/písmo ar-

	material		chívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	Veľká časť je poškodená a je ich potrebné v budúcnosti reštaurovať alebo konzervovať.	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Ministerstvo vnútra SR, Keresteš, Peter: Zbierka papierových mortuárií 1799 - 1910. Inventár. Štátny archív v Nitre : Ivanka pri Nitre 2017, 20 strán.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre so sídlom v Ivanke pri Nitre, Novozámoká 273, 951 12 Ivanka pri Nitre	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Archívny fond nie je v súčasnosti digitalizovaný. Nie sú vyhotovené ani konzervačné kópie.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Nie sú známe.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikacion note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note	Bez poznámky.	Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	PhDr. Peter Keresteš, PhD.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní

3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	26.06.2017	Dátum vyhotovenia opisu